

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХҮН АМЫН ЭРҮҮЛ МЭНД, ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ**

**ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ**

*/2021 оны 11 сарын байдлаар/*

| № | Үзүүлэлт                     | <u>БОЭТ</u> | <u>Сумдын эмнэлэг</u> | <u>Өрхийн эмнэлэг</u> | <u>Хувийн эмнэлэг</u> | <u>Цэргийн анги</u> | <u>Нийт дүн</u> |
|---|------------------------------|-------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|---------------------|-----------------|
| 1 | Нийт үзлэг                   | 57511       | 112564                | 88823                 | 35485                 | 6637                | 301000          |
| 2 | Урьдчилан сэргийлэх үзлэг    | 19447       | 50448                 | 44524                 | 4696                  | 5889                | 124984          |
| 3 | Идэвхтэй хяналтын үзлэг      | 7115        | 20837                 | 19532                 | 3606                  |                     | 51090           |
| 4 | Бүртгэгдэж эмчлэгдсэн өвчлөл | 18248       | 15985                 | 5642                  | 9174                  | 258                 | 50307           |
| 5 | Нийт төрөлт                  | 1214        | 278                   |                       |                       |                     | 1492            |
| 6 | Хэвтэн эмчлүүлэгчид          | 7663        | 5927                  |                       | 2886                  | 33                  | 16509           |
| 7 | Нас баралт                   | 42          | 164                   | 103                   |                       |                     | 309             |

| №      | Үзүүлэлт                     | <u>2020.11</u> | <u>2021.11</u> | <u>Өөрчлөлт</u> |
|--------|------------------------------|----------------|----------------|-----------------|
| 1      | Нийт үзлэг                   | 318159         | 301000         | -17159          |
| 2      | Урьдчилан сэргийлэх үзлэг    | 106793         | 124984         | 18191           |
| 3      | Идэвхтэй хяналтын үзлэг      | 52583          | 51090          | -1493           |
| 4      | Бүртгэгдэж эмчлэгдсэн өвчлөл | 74301          | 50307          | -23994          |
| 5      | Нийт төрөлт                  | 1512           | 1492           | -20             |
| Үүнээс | Гэрийн төрөлт                | 6              | 5              | -1              |
|        | Охидын төрөлт                | 96             | 92             | -4              |
|        | Охидын төрөлтийн эзлэх хувь  | 6.3            | 6.1            | -0.2            |
| 6      | Хэвтэн эмчлүүлэгчид          | 14045          | 16509          | 2464            |
| 7      | Нас баралт                   | 276            | 309            | 33              |
| 8      | 0-1 насны эндэгдэл           | 19             | 15             | -4              |
| 9      | 1-5 насны эндэгдэл           | 3              | 1              | -2              |
| 10     | Хурц халдварт өвчин          | 331            | 16387          | 16056           |

| Үзүүлэлт                  | хэмжих нэгж        | 2020.10 сар | 2021.10 сар | өөрчлөлт    |
|---------------------------|--------------------|-------------|-------------|-------------|
| Нялхасын эндэгдэл         | 1000 амьд төрөлтөд | 12.5        | 10          | -2.5        |
| Үр хөндөлт                | 1000 амьд төрөлтөд | 428.3       | 338.9       | -89.4       |
| <b>Үүнээс охидын</b>      | <b>хувь</b>        | <b>7.2</b>  | <b>10.4</b> | <b>3.2</b>  |
| Хурц халдварт өвчин       | 10000 хүн амд      | 47.3        | 2292.4      | 2245.1      |
| БЗДХ                      | 10000 хүн амд      | 54.6        | 14.9        | -39.7       |
| <b>Үүнээс өсвөр үе</b>    | <b>хувь</b>        | <b>10.9</b> | <b>2.6</b>  | <b>-8.3</b> |
| Хүүхдийн хяналт /0-1 нас/ | хувь               | 65          | 75.6        | 10.6        |
| Хүүхдийн хяналт /1-5 нас/ | хувь               | 40          | 39.8        | -0.2        |

## I. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- Улсын болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагууд нийт 301000 хүнд үзлэг шинжилгээ хийсний 58.4%-д нь урьдчилан сэргийлэх болон идэвхтэй хяналт тандалтын үзлэг хийгдсэн байна.
- Ортой эмнэлгүүдэд нийт 16509 хүнийг 120739 ор хоногоор хэвтүүлэн эмчилсэн нь нэг хүн дунджаар 6.5 хоног хэвтэн эмчлүүлсэн байна.
- Түргэн тусламжийн 8867 дуудлагад явж үйлчилсний 136015.3%/ нь алсын дуудлага, 608/6.8%/нь осол гэмтлийн яаралтай дуудлага байсан байна. Нийт дуудлагын 84.1% -д 0-20 минутны дотор гарч үйлчилсэн байна.
- Нийт эмийн сангууд 69413жор хүлээн авч 12 тэрбум 600 сая гаруй төгрөгний эм бараа борлуулалт хийсэн байна.
- ЭЭСангуудад нийт 13115 жор ирсний 54% /7090/ нь ЭМДаатгалын, 3,5%/467/ мансууруулах сэтгэц нөлөөт эмийн, 42.3% /5558/ нь энгийн эмийн жор байсан байна. Зайлшгүй шаардлагатай эмийн хангалт дундажаар 72% байна.

## II. БҮРТГЭГДСЭН ӨВЧЛӨЛ, ЭНДЭГДЭЛ

- 11 сарын байдлаар 50307 халдварт бус өвчлөл шинээр бүртгэгдэж эмчлэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 23994 тохиолдлоор буурсан байна. Нийт өвчлөлийн 64.8% нь шинэ өвчлөл байна.
- **Үүнээс тэргүүлэх 5 өвчлөл нь:**

1. **Хоол шингээх эрхтний өвчин-14265 /53% шүдний цоорол, 16% ходоодны, 6,4% элэгний үрэвсэл/**
2. Амьсгалын тогтолцооны өвчин-8575
3. Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин-6207 /Артерийн даралт ихдэх 53.9%, зүрхний ишемит өвчин 19.7%
4. Шээс бэлэгсийн тогтолцооны өвчин-5201
5. Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин-4646

- 11 сарын байдлаар 1149 хүн осол гэмтэлд өртсөний улмаас тусламж авсан ба осол гэмтлээр 42 хүн нас барсан нь өнгөрсөн оноос 7-р өсч, өвчлөл 189 тохиолдлоор буурсан байна.
- Осол гэмтлээр нас барагсдын 21,4%/9/нь амиа хорлосон-/Гт-1,Мо-1,Мн-1,Но-1,Сэ-1,Цо-1,Цц-1,Эх-2/,2.3%/1/нь бусдад хорлогдсон-**БОЭТ-1/** 35,7%/15/нь зам тээврийн осол-/Бд-1,Гт-1,Мн-1,Но-2,Нн-1,Хх-1,Цо-1,Цц-3,Бозт-3,Өо-1/, 40,4%/17/ нь бусад ослоор /**Бо-2,Гт-1,Мн-2,Но-1,Хү-1,Цц-5,Шб-1,БОЭТ-4/** тус тус эндсэн байна.
- Осол гэмтлээр нас барагсад нь 90,4% /38/ эрэгтэй ба 10 нь эмнэлэгт хүргэгдсэн боловч 6 нь хоног болоогүй нас барсан байна. Бусад тохиолдлууд эмнэлгийн ямар нэг тусламж авч чадаагүй газар дээрээ нас барсан байна.
- Оны гарсаар 309 хүн нас барсан ба нийт нас барсан хүний 13,5% нь осол гэмтлээр, 21,3% нь хорт хавдраар, **7.4%/23/** нь зүрхний шигдээс, тархинд цус харвалт зэрэг сэргийлж болох эндэгдэлээр, 3.5% нь нярай үеийн эмгэгийн улмаас нас барсан байна. Нийт нас баралтын 73/23.6%/ нь эмнэлэгт, бусад нь гэртээ, хээр гадаа нас барсан байна.
- Нялхсын эндэгдлийн 15 /**Бо-1,Гт-1,Мо-1,Но-1,Хб-1,Цц-1,БОЭТ-9/** тохиолдол бүртгэгдсэн нь 1000 амьд төрөлтөд 10% байна.
- БОЭТөвд 42 эндэгдэл тохиолдож задлан шинжилгээ 54% тай байна. Үндсэн оношийн зөрөө байхгүй.
- **Нас баралтын шалтгаан:**

1. **Цусны эргэлтийн тогтолцооны өвчин-118**
2. Хорт хавдарын нас баралт-66
3. Бэртэл хордлого гадны шалтгаант нас баралт-42
4. Хоол шингээх эрхтний өвчин-27
5. Төрөх, перинаталь үед үүсэх эмгэг-8/ нярай/
6. Уушигны хатгаа- 9
7. Бөөрний эмгэг-9
8. Мэдрэлийн өвчин-6
9. Үжил-2
10. Уушигны бөглөрөлттэй-2
11. Ковид-19-15
12. Чихрийн шижингээр-2
13. Гажиг-2

## III. ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД

- Нийт 1492 эх төрж 1496 хүүхэд мэндэлсэн нь өнгөрсөн онтой харьцуулахад 20 төрөлтөөр хүн амын төрөлт өссөн байна. Нийт төрсөн хүүхдийн хүйсийн харьцаа 1,1:1 байгаа ба эрэгтэй хүйс давамгайлж байна.
- Нийт төрөлтийн 6,1%/ 92/ охидын төрөлт эзэлж байгаа нь анхаарал татаж байгаа үзүүлэлт байна./**Бд-1,Бо-4,Бу-2,Гт-2,Мо-1,Мн-6,Но-2,Нн-1,Сэ-2,Хб-13,Хх-2,Хү-1,Цо-2,Цц-5,Шб-12,Өо-12,Эх-16,Бг-6/**.
- 11 сарын байдлаар 507 эх үр хөндүүлж 1000 амьд төрөлтөд 338,9 байгаа нь өнгөрсөн оноос 89,4-р буурсан үзүүлэлт байна. Өсвөр насны охидын үр хөндөлт-53/10,4%/**Бд-4,Бо-1,Бу-3,Гт-4,Мн-3,Но-1,Нн-1,Сэ-1,Хб-1,Хх-1,Цо-2,Цц-3,Шб-6,Өо-10, Эх-6,Бг-6/** байна.
- Үр хөндөлт 1000 амьд төрөлтөд 89,4-р буурч, охидын үр хөндөлт 3.2-р нэмэгдсэн байна.
- 11 сарын байдлаар сард дундажаар 5121 хүүхдийг идэвхтэй хянаж, хооллолт өсөлт хөгжилтийн байдлыг үнэлэн зөвлөгөө дэмжлэг үзүүлсэн нь хяналтад хамрагдвал зохих хүүхдийн 57,7% эзэлж байгаа нь хангалтгүй байна. Хяналтанд хамрагдсан хүүхдүүдээс 5 хүүхэд жингийн алдагдалтай байгаа нь нийт хүүхдийн 0,01%-г эзэлж байгаа ба 18 хүүхэд туранхай, 12 хүүхэд өсөлтийн хоцрогдолтой байна.
- 0-1 насны хүүхдийн хяналт 10,6-р өсч, 1-5 хүртэлх насны хүүхдийн хяналт 0,2-р буурсан байна.

#### IV. ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

- Он гараад 16631 халдварт өвчин бүртгэж эмчилсэн нь өнгөрсөн оноос 15756 тохиолдлоор өссөн байна. Нийт халдварт өвчний 98% ковид-19, 0,03%-г салхинцэцэг, 0,07% сүрьеэ, 0,04%-г гар хөл амны өвчин, 0,06% цусан суулга, 0,3%-г хоолны хордлого, 0,6%-г БЗДХ өвчин тус тус эзэлж байна.
- БЗДХ-н 19,6% нь жирэмсний үзлэгээс, 19,6% нь урьдчилан сэргийлэх үзлэгээр, 38,3% нь өвчний учир амбулатороор, 22,4% нь тандалтын үзлэгээс илэрсэн байна.

#### V. ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНИЙ ЭРТ ИЛРҮҮЛГИЙН БАЙДАЛ.

Халдварт бус өвчний эрт илрүүлгийн үзлэгийн артерийн даралт ихсэх өвчин илрүүлэх үзлэгт 13335 чихрийн шижин илрүүлэх үзлэгт 13597, умайн хүзүүний эсийн шинжилгээнд 1289, хөхний хавдар илрүүлэх үзлэгт 7420, элэгний эрт илрүүлэгт 10169 хүн хамрагдаж үзлэг 42.3%-тай хийгдсэн байна. Энд сумдаас Булган, Гурвантэс, Номгон, Ханбогд, Цогтцэций сумд, Шимбилэг өрхийн эмнэлэг харьцангуй бага хувьтай /50 доош хувьтай/ хамрагдсан байна. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан иргэдээс артерийн даралт ихтэй 86 хүн шинээр оношлогдож хяналтад нэмж орсон байна.

| Эрт илрүүлгийн мэдээ 2021.11 сар |              |                                  |            |                 |                                |            |                 |                                      |            |                 |                                |            |                 |                              |            |                 |             |
|----------------------------------|--------------|----------------------------------|------------|-----------------|--------------------------------|------------|-----------------|--------------------------------------|------------|-----------------|--------------------------------|------------|-----------------|------------------------------|------------|-----------------|-------------|
| Эмнэлгийн нэр                    |              | Артерийн даралт ихсэх өвчний эрт |            |                 | Чихрийн шижингийн эрт илрүүлэг |            |                 | Элэгний хавдарын эрт илрүүлэг/15-65/ |            |                 | Умайн хүзүүний эсийн шинжилгээ |            |                 | Хөхний үзлэгт хамрагдсан хүн |            |                 | Дундаж хувь |
|                                  |              | хамрагдвал зохих                 | хамрагдсан | хамрагдсан хувь | хамрагдвал зохих               | хамрагдсан | хамрагдсан хувь | хамрагдвал зохих                     | хамрагдсан | хамрагдсан хувь | хамрагдвал зохих               | хамрагдсан | хамрагдсан хувь | хамрагдвал зохих             | хамрагдсан | хамрагдсан хувь |             |
| 1                                | Баяндалай    | 1027                             | 623        | 60.7            | 1155                           | 693        | 60.0            | 288                                  | 99         | 34.4            | 138                            | 60         | 43.5            | 452                          | 337        | 74.6            | 54.6        |
| 2                                | Баян-овоо    | 711                              | 684        | 96.2            | 770                            | 761        | 98.8            | 785                                  | 775        | 98.7            | 82                             | 60         | 73.2            | 301                          | 254        | 84.4            | 90.3        |
| 3                                | Булган       | 405                              | 275        | 67.9            | 405                            | 275        | 67.9            | 416                                  | 370        | 88.9            | 98                             | 8          | 8.2             | 391                          | 48         | 12.3            | 49.0        |
| 4                                | Гурвантэс    | 1383                             | 305        | 22.1            | 1792                           | 304        | 17.0            | 3408                                 | 235        | 6.9             | 252                            | 146        | 57.9            | 1238                         | 508        | 41.0            | 29.0        |
| 5                                | МандалОвоо   | 900                              | 678        | 75.3            | 900                            | 608        | 67.6            | 936                                  | 574        | 61.3            | 97                             | 21         | 21.6            | 377                          | 252        | 66.8            | 58.5        |
| 6                                | Манлай       | 1205                             | 1153       | 95.7            | 985                            | 1248       | 126.7           | 1538                                 | 1201       | 78.1            | 152                            | 91         | 59.9            | 592                          | 354        | 59.8            | 84.0        |
| 7                                | Номгон       | 987                              | 388        | 39.3            | 987                            | 388        | 39.3            | 987                                  | 388        | 39.3            | 101                            | 62         | 61.4            | 422                          | 176        | 41.7            | 44.2        |
| 8                                | Ноён         | 395                              | 391        | 99.0            | 395                            | 391        | 99.0            | 987                                  | 1000       | 101.3           | 103                            | 69         | 67.0            | 375                          | 268        | 71.5            | 87.5        |
| 9                                | Сэврээ       | 1140                             | 832        | 73.0            | 1024                           | 927        | 90.5            | 1090                                 | 24         | 2.2             | 127                            | 93         | 73.2            | 460                          | 447        | 97.2            | 67.2        |
| 10                               | Ханбогд      | 5312                             |            | 0.0             | 5312                           |            | 0.0             | 5312                                 | 265        | 5.0             | 355                            | 55         | 15.5            | 1889                         | 310        | 16.4            | 7.4         |
| 11                               | Ханхонгор    | 352                              | 419        | 119.0           | 352                            | 419        | 119.0           | 430                                  | 20         | 4.7             | 132                            | 47         | 35.6            | 385                          | 220        | 57.1            | 67.1        |
| 12                               | Хүрмэн       | 364                              | 516        | 141.8           | 426                            | 522        | 122.5           | 989                                  | 782        | 79.1            | 90                             | 58         | 64.4            | 370                          | 205        | 55.4            | 92.6        |
| 13                               | ЦогтОвоо     | 375                              | 380        | 101.3           | 375                            | 380        | 101.3           | 958                                  | 620        | 64.7            | 112                            | 55         | 49.1            | 489                          | 210        | 42.9            | 71.9        |
| 14                               | Цогтцэций    | 3500                             |            | 0.0             | 3500                           |            | 0.0             | 3500                                 | 505        | 14.4            | 400                            | 36         | 9.0             | 2000                         | 47         | 2.4             | 8.6         |
| Сумын дүн                        |              | 18056                            | 6644       | 36.8            | 18378                          | 6916       | 37.6            | 21624                                | 6858       | 31.7            | 2239                           | 861        | 38.5            | 9741                         | 3636       | 37.3            | 36.4        |
| 15                               | Шимбилэг     | 4389                             | 1286       | 29.3            | 4389                           | 1286       | 29.3            | 2200                                 | 1135       | 51.6            | 623                            | 117        | 18.8            | 2250                         | 1118       | 49.7            | 35.7        |
| 16                               | ӨнөОрших     | 1344                             | 661        | 49.2            | 1344                           | 661        | 49.2            | 1115                                 | 654        | 58.7            | 462                            | 225        | 48.7            | 1342                         | 1194       | 89.0            | 58.9        |
| 17                               | Энхийнхүслэн | 5132                             | 4744       | 92.4            | 5246                           | 4734       | 90.2            | 1903                                 | 1522       | 80.0            | 483                            | 75         | 15.5            | 2218                         | 1472       | 66.4            | 68.9        |
| Өрхийн дүн                       |              | 10865                            | 6691       | 61.6            | 10979                          | 6681       | 60.9            | 5218                                 | 3311       | 63.5            | 1568                           | 417        | 26.6            | 5810                         | 3784       | 65.1            | 55.5        |
| Нийт дүн                         |              | 28921                            | 13335      | 46.1            | 29357                          | 13597      | 46.3            | 26842                                | 10169      | 37.9            | 3807                           | 1278       | 33.6            | 15551                        | 7420       | 47.7            | 42.3        |
| 11 сарын                         |              | 27655                            | 13335      | 48.2            | 27688                          | 13597      | 49.1            | 25419                                | 10169      | 40.0            | 3664                           | 1278       | 34.9            | 14997                        | 7420       | 49.5            | 44.3        |

Мэдээлэл бэлтгэсэн: ЭМГ-н статистикч Б. Мидэрсүрэн, Д. Гантогтох

